

Intervju: Donald Hays, viši zamjenik visokog predstavnika: “Budućnost BiH u rukama bh. političara”

Dnevni List: Neki političari, naročito oni iz RS, su pesimisti kada je u pitanju Buldožer komisija. U kojoj je mjeri OHR, odnosno vi lično, zadovoljni sa ovim procesom?

Donald Hays: Ja sam izuzetno zadovoljan i pun sam entuzijazma zbog pokretanja ovih aktivnosti. Naravno, niko od nas neće biti u potpunosti zadovoljan *rezultatima* niti bi bilo koji građanin BiH trebao biti zadovoljan postepenim promjenama. Ipak, proces “Buldožer” je originalan proces (proizvod “*made in BiH*”) i pokazao se nevjerovatno efikasnim. Isti je poslovnim ljudima u ovoj zemlji pružio jasan mehanizam putem kojeg oni mogu postići promjene putem političkog lobiranja. Poslovni ljudi identificiraju ono što se treba uraditi; oni ukazuju političarima da postoji potreba da se pojedini propisi i klauzule pojedinih zakona koji se trebaju mijenjati, promijene. Zbog toga što su dobro organizirani, oni oblikuju proces od početka do kraja. Ovi poslovni ljudi znaju o čemu govore; oni su ti koji u stvari upravljaju preduzećima, plaćaju poreze, otvaraju nova radna mjesta, nastoje zadovoljiti klijentelu. Dokaz? Svih 50 reformi koje su prezentirane organima vlasti u Buldožer fazi 1 usvojila je država, oba entiteta i Brčko distrikt. Sve su objavljene u službenim glasilima i sada poslovni ljudi u BiH mogu izravno vidjeti prednosti. Baš prije neki dan, pozvao nas je jedan čovjek da nam kaže da je registrirao svoju građevinsku dozvolu za izgradnju skladišta, i da u stvari više nije potrebno platiti taksu za atomsko sklonište.

Dnevni List: Javnost je više nego zbunjena u vezi sa izborom direktora Uprave za indirektno oporezivanje. Kako je moguće imenovati na tako važnu funkciju osobu koja je bila uključena u različite afere i protiv koje su podnesene krivične prijave?

Donald Hays: Taj proces još uvijek nije završen. Uprava za indirektno oporezivanje predstavlja ključni element u osavremenjenom institucionalnom okviru koji je potreban BiH kako bi funkcionirala efikasno i kako bi ispoštovala evropske standarde. Političarima BiH je trebalo dugo vremena da ovo postignu, a postoji i druge faze ovoga procesa koje se trebaju završiti prije nego što se imenuje kandidat na poziciju direktora Uprave za indirektno oporezivanje. Ovaj proces će na kraju biti u rukama izabranih političara. Oni su ti koji će na kraju biti odgovorni za konačni rezultat.

Dnevni List: Od kada ste na terenu započeli posjete uspješno privatiziranim preduzećima zajedno sa entitetskim premijerima, šta ste otkrili na tom polju i kako ljudi reaguju na vaše posjete?

Donald Hays: Prije svega, dozvolite mi da kažem da ove zajedničke posjete pokazuju rastuću zajedničku viziju dvaju entitetskih vlada po pitanju ekonomije, te njihovo prepoznavanje potrebe koordiniranog djelovanja koje mora postojati između Federacije i RS. Oba premijera shvaćaju da oni moraju promovirati ekonomsku reformu i moraju brzo ostvariti rezultate. Oba premijera su opredijeljena za isti paket reformi, koji je dogovoren na Bjelašnici. Iste je reforme potrebno izvršiti na cijeloj teritoriji BiH – od Foče do Fojnice, od Bihaća do Trebinja, od Tuzle do Mostara – čišćenje poslovnog prostora, stimuliranje izvoza, ponovno otpočinjanje procesa privatizacije.

Ono što smo otkrili na ovom polju jeste da kada se privatizacija izvrši na odgovarajući način, ona i funkcionira – u korist radnika, u korist direktora preduzeća i poduzetnika, u korist lokalne zajednice, te u korist čitave ekonomije BiH kao cjeline. Šta znači uspješna privatizacija? Uspješna privatizacija znači da investitor preuzima preduzeće, ulaže kapital koji je potreban preduzeću kako bi unaprijedio proizvod ili uslugu preduzeća tako da se isto može uključiti u konkurenciju i ostvariti profit. Šta to znači za radnike? Jednostavno. Profitabilno preduzeće daje svojim radnicima sigurnost posla. Profitabilno preduzeće se razvija i zapošljava nove radnike.

Dnevni List: U aprilu ove godine su predstavnici Zajednice kantonalnih udruženja te Obrtničkih komora u Federaciji zahtijevali novi paket Buldožer mjera za mala preduzeća. Šta je do sada učinjeno po tom pitanju?

Donald Hays: Buldožer komisija radi na takvom novom paketu 50 reformi. Po svojoj prirodi, Buldožer proces uzima u obzir i odražava potrebe malih preduzeća ove zemlje. Ova Komisija posvećuje posebnu pažnju problemima obrtnika i malih poduzetnika. Jedan dokaz za to je da je tokom prve faze Buldožer inicijative, data preporuka da se članarine u obrtničkim komorama, koje su bile obavezne, plaćaju na dobrovoljnoj osnovi. Ovo je bio zahtjev mnogih

malih poduzetnika koji su smatrali da nije pravedno da budu obavezni plaćati članarinu komori a da nemaju nikakvog uticaja na to kako će ta komora upotrijebiti ta novčana sredstva. Sada poduzetnici i obrtnici mogu odlučiti da se učlane na osnovu toga koliko su dobre usluge koje pružaju ove komore. Danas je Buldožer komisije uključene su u drugu fazu reformi. Kroz šest regionalnih komisija i komisiju specijaliziranu za oblast poljoprivrede, ova inicijativa nastavlja da rješava pitanja koja prave prepreke investicijama, razvoju, te odgovarajućem funkcioniranju preduzeća. U tom smislu, i dalje nastavlja zagovarati interese obrtnika.

Dnevni List: Ukoliko bi vas neki od vaših prijatelja iz Sjedinjenih Američkih Država pitao gdje da uloži novac u BiH, šta biste vi preporučili?

Donald Hays: Mogućnosti su brojne – od turizma do prehrambeno-prerađivačke industrije do razvoja *software*-a – ne bih započinjao sa izdvajanjem posebnih sektora, ali bilo koji od investitora iz SAD-a zainteresiran za na mala i srednja preduzeća, prepoznaće ovaj kao rastući sector u ovoj zemlji, na primjer, laku industriju i visoke tehnologije, te bih očekivao da to bude fokus interesovanja investitora koji nisu iz BiH.

Dnevni List: Iako OHR nema posebne veze sa izgradnjom Vc koridora, kako vi, kao ekspert za ekonomiju, ocjenjujete ovo pitanje, odnosno možemo otvoreno reći, politički problem, koji je nastao u BiH zbog izgradnje ovog autoputa?

Donald Hays: BiH mora unaprijediti svoju infrastrukturu i ponovno se povezati sa ostatkom Balkana. Ona mora iznaći najrentabilniji način da to uradi. Svjetska banka, Europska Komisija, Europska Banka za Obnovu i Razvoj izrazili su volju da obezbijede profesionalni savjet po ovom pitanju. OHR ne učestvuje u tome. Organi vlasti BiH moraju riješiti ovo pitanje.

Dnevni List: Postoji li nešto posebno što biste željeli reći u vezi sa boljom budućnošću BiH?

Donald Hays: Postoji bolja budućnost. Danas mogu vidjeti naznake te budućnosti na licima mnogih građana BiH, koje srećem, a koji su se uključili u process reformi, bez obzira da li su to poslovni ljudi, državni službenici ili članovi interesnih grupa. I ova budućnost je dobrano unutar dohvata. Djelomična strategija za taj put je već u fazi razvoja – Akcioni plan usvojen na Mrakovici za kratkoročni period, cjelokupan program Posao i pravda, Strategija za smanjenje siromaštva te proces evropskih integracija. U ovim strategijama je navedeno, često veoma detaljno, šta se mora uraditi. Postoji širok politički konsenzus o tome šta se mora uraditi. U ovom pogledu BiH ima prednost nad mnogim drugim zemljama. Politički establišment u ovoj zemlji nema pozitivan dosije kad se radi o izvršavanju njegovih obaveza u prošlosti. Jasno je da se ovo mora promijeniti. Ja počinjem vjerovati da se može promijeniti. Ukoliko političari prestanu podrivati promjene zbog kratkoročnih političkih poena i usredotoče se na implementiranje vrlo racionalnih politika koje su predložene, onda smatram da bi u roku od dvije do tri godine BiH mogla ostvariti značajan napredak u prevazilaženju ekonomske krize. Niko ne bi trebao ni najmanje sumnjati da ova zemlja može i da će na kraju uspjeti. Ona može postati prosperitetno demokratsko društvo. Sve što se mora desiti jeste da se političari usredotoče na rješavanje problema i na usvajanje odgovarajućih zakona i regulative. Vrijeme je da im građani kažu da prekinu sa besmislicama i počnu raditi ono za šta su ih oni izabrali da rade.